

УДК 821.111

DOI <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2022-12.12>

ЖАНР КОНЦТАБІРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ГОЛОКОСТ

Іщенко Наталія Анатоліївна

*доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри зарубіжної філології
Таврійського національного університету
імені В. І. Вернадського
вул. Джона Маккейна, 33, Київ, Україна*

Орлова Анастасія Володимирівна

*студентка кафедри зарубіжної філології
Таврійського національного університету
імені В. І. Вернадського
вул. Джона Маккейна, 33, Київ, Україна*

Статтю присвячено жанру концтабірної літератури та ролі Голокосту в ній. Показана роль такої літератури як корисний метод розкриття свідчень та досвіду тих, хто пережив Голокост. Таким чином, ця тема набула певного статусу в літературі. На сьогоднішній день існує величезна кількість різноманітних текстів, які багатогранно висвітлюють тему Голокосту, охоплюючи майже всі літературні жанри. У статті проаналізовано концтабірну літературу як жанр. Зокрема, проаналізовано роль Голокосту як події, що стала підґрунтям для створення жанру концтабірної літератури. У літературознавстві такий жанр часто застосовують до літератури, яка порушує тему німецьких нацистських таборів, зокрема концентраційних таборів і таборів смерті, а також звертається до подій Голокосту. Такі тексти є видатними і неповторними в тому, як вони трактують Голокост, як вони досягли людських сердець і умів, і як інші люди почали ще більше досліджувати події тих жахливих часів після їх публікації. У статті визначено, що для того, щоб дійсно подати концтабірну літературу як літературну пам'ятку, важливо також оцінити визначальні риси тих, хто пережив страшний події Голокосту. Багато хто з них намагався використати мистецтво письма для подолання всього жахливого, що вони бачили, а найбільше – того, що їм довелося пережити фізично і психологічно в концентраційних таборах і таборах смерті, або в єврейських гетто, і від чого вони страждали і продовжують страждати донині. Досліджено, що на прикладі творчості деяких представників цього жанру можемо вважати, що така література є історичним матеріалом. Автор досліджує унікальність концтабірної літератури як самостійного жанру.

***Ключові слова:** концтабір, література, жанр, Голокост, історія, табори.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності.

У світовій літературі концтабірна тема утвердилася міцно й виявила себе у творчості багатьох письменників у різних національних культурах, які прагнули осмислити тоталітарне явище. Актуальність питання полягає в усвідомленні жорстокості режиму, окресленні досвіду боротьби людини проти варварського деспотизму історії, правильне розуміння якої має стати фундаментом сприйняття Голокосту як жахливого злочину проти людства для наступних поколінь. У статті проводиться дослідження крізь призму екзистенційної проблематики, конфліктів протистояння людини і знелюдненої концтабірної системи. **Мета роботи** – осмислити відображення перебігу Голокосту в зарубіжній літературі, значення історичної пам'яті

про злочини проти людства в часи Другої світової війни, її відображення в художньому слові; сприяти усвідомленню художніх текстів про Голокост як естетичного явища, в основі якого – високі моральні цінності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Звертаючись до теми концтабірної літератури та Голокосту, слід зазначити, що даному питанню приділяли увагу як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, а саме: Т. Боровський, В. Шарламов, С. Фрідландер, С. Тоттен, С. Файнберг, М. Тейхман, Д. Янг, Д. Руссе, П. Леві, Н. Сакс, А. Розенфельд, Д. Паттерсон, Е. Візель, Л. Давидович, А. Бергер.

Не дивлячись на велику кількість наукових робіт, відчувається недостатність теоретичних та практичних досліджень з жанру концтабірної літератури.

Постановка завдання та обґрунтування її актуальності. Завданням статті є: 1) проаналізувати теми Голокосту через моторошну правду концтабірної прози; 2) розкрити сутність концентраційної літератури як самостійного жанру; 3) висвітлити екзистенціалізм як один із філософських напрямів ХХ століття, представники якого засудили тоталітарний режим, антилюдяну практику насильства та соціального експериментування; 4) осмислити взаємодію літератури й історії в глобальному вимірі; 5) розглянути тему Голокосту як ту, що формує художню основу твору; 6) проаналізувати специфіку меморативних процесів й особливості репрезентації минулого в концентраційній літературі; 7) розглянути концепції культурної пам'яті в зарубіжній літературі, концепції філософії екзистенціалізму. Актуальність статті обумовлена недостатньою вивченістю образів Голокосту в літературознавстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концтабірна література є однією з проблемних зон, яка в останні два десятиліття отримала нові підходи. Для підтвердження цього можемо згадати роботи італійського філософа Джорджо Агамбена, а також французької філософині Сари Кофман. Не можемо й оминати публікації Славоміра Бурила, Бартоломея Крупи та Аркадіуша Моравця – представників Польщі. Згадані автори показують дану літературу в абсолютно новій перспективі.

Ключем до переосмислення концтабірної літератури та літературних свідчень про концтабори буде не якась формальна ознака, а її головна тема: «людина з кляпом у роті» (термін, введений Тадеушем Боровським у його розповідях про Аушвіц), трансформація його когнітивної компетенції та зміни в його психіці, спричинені цим досвідом. Можна стверджувати, що ця література є гуманістичною, оскільки в сферу її інтересів входить не тільки людський досвід. Радянський прозаїк і поет Варлам Шаламов повністю усвідомлював це, коли писав: «Залишився документ, але не звичайний документ, а, як і «Колимські оповідання», документ, приправлений емоціями. Така проза – єдина форма літератури, яка може задовольнити читача 20-го століття. По-друге, я представив тут людей в особливо важливому і унікальному, досі не описаному стані, близькому до стану потойбічного – людяності. Моя проза зберігає ті залишки, які збереглися в людстві. Що це за останки? Чи лежать вони на непрохідній межі, чи за нею лише смерть – духовна і фізична? У цьому сенсі мої оповідання можна вважати замальовкою, але не на

кшталт «Записок з Мертвого дому», а такою, що оголює особистість автора, адже без особистості, індивідуальної точки зору немає митця. Історії – це моя душа, моя точка зору, моя власна, тобто індивідуальна точка зору. На цій індивідуальній точці зору тримається не тільки художня література. Немає щоденників – є діаріуші». (Szalamow, 2009, p. 206).

У цьому уривку своїх нотаток Шаламов, здається, припускає, що зв'язок написаної ним літератури про концтабори з особистістю та індивідуальністю автора має іншу природу, ніж в інших літературних свідченнях. Зокрема, можна пов'язати твори епохи концтаборів з тривожно схожими творами 1920–1930-х років (наприклад, параболами Франца Кафки, прозою Роберта Музіля чи Михайла Булгакова). Це мало б сенс, лише в тому випадку, якби привело до висновків, показавши відповідний людський досвід, представлений в творах.

Унікальною історичною подією та одночасно визнаним загальнолюдським горем, про яке згадано багато у концтабірній літературі, є Голокост. Остаточним питанням Голокосту стала концепція про те, кому слід дозволити населяти світ, а кому ні. Ізраїльський історик Саул Фрідландер вважав, що злочинність нацистського режиму досягла такої вбивчої крайності, що не піддавала сумніву здатність людей вірити або розуміти мотиви, які стояли за цими діями.

Література про Голокост є унікальною літературою свідчень, яка несе в собі складні питання представлення, як фізичного, так і емоційного. Наприклад, персонаж що говорить, аудиторія, до якої звертаються, та авторські виклики, що лежать в основі творів (наприклад, необхідність передати повідомлення), створюють складність, яка виходить за рамки самих слів. Підхід до літератури про Голокост як до дуже цінної пам'ятки додає вимірності та відчуття реальності як добре відомим, так і незнайомим текстам. Перехід від широкого фокусу на концтабірній літературі загалом до більш детального розгляду обраного набору жанрів (щоденник, мемуари, оповідання, роман, поезія) дозволяє виявити ключові питання репрезентації Голокосту через літературні твори. Ці спостереження, у свою чергу, дозволяють розглядати літературу про концентраційні табори як цінну пам'ятку, яка може бути використана за допомогою сучасних технологій для залучення майбутніх поколінь до літератури про Голокост.

Як правило, люди живуть обома ногами міцно в сьогоденні, не завжди згадуючи далеке минуле. Багато читачів виявляють стурбованість подіями, які безпосередньо впливають на

їхнє життя, і досить рідко замислюються про минуле. У своїй книзі «Викладання і вивчення Голокосту» Семюель Тоттен і Стівен Файнберг стверджують: «Вся історія здається "стародавньою історією"» (Totten, 1997). Голокост стався понад півстоліття тому, що в очах сучасних підлітків – це мільйони років тому. Багато хто вже не знають нікого з тих, хто пережив Голокост. Незабаром не залишиться жодного з тих, хто вижив, щоб розповісти про минуле, допомагаючи зробити його реальним для суспільства, яке живе у сьогоденні. Щоб допомогти подолати цю прогалину, Тоттен і Файнберг припускають, що «...включення літератури у вивчення Голокосту може бути однією з найбільш потужних і ефективних точок входу в цю складну історію» (Totten, 1997). Література створює численні можливості для навчання, але дві значні переваги включення літератури у вивчення Голокосту полягають у тому, що вона робить історичні факти та статистичні дані реальними, а також збільшує шанси суспільства емоційно реагувати на саму подію.

Коли читачі чують статистику про те, що нацистський режим вбив понад шість мільйонів євреїв під час існування концентраційних таборів, то для деяких це просто статистика. Оскільки багатьом важко уявити собі шість мільйонів смертей, ця загальна статистика не має для них реального значення. Вибираючи літературу для супроводу вивчення історії про концтабори, всі факти і статистичні дані, які вивчаються, стануть більш зрозумілими і більш значущими, тому що «Література має спосіб висвітлення історичного змісту. Добре написані літературні твори залучають так, як це не робить традиційна історія. Історія стає більш персоналізованою і спонукає до роздумів. Таким чином, читаючи літературу, історія концтаборів може стати чимось більшим, ніж просто вивчення серії фактів. Вона може торкнутися вас таким чином, що змусить більш осмислено замислитися над значенням цієї історії» (Totten, 1997, p. 71).

Замість того, щоб уявляти собі шість мільйонів жертв, які терплять тортури і борються за життя, читачі подорожують з однією названою жертвою; разом вони терплять тортури і борються за життя. Читаючи одну детальну історію, вони розуміють досвід однієї людини як «мікрокосмос, що представляє набагато більшу правду» (Totten, 1997, p. 73). Література може не дозволити читачам уявити собі вбивство шести мільйонів євреїв, але вона може допомогти їм уявити собі смерть одного єврея шість мільйонів разів.

Крім перетворення фактів і статистики на зрозумілі історії, концтабірна література також збільшує шанси читачів емоційно відреагувати на події які відбувались. Почуті факти про пережиті жертвами тортури або про бездушність нацистського режиму можуть вплинути на читачів, але включення літературних розповідей персоналізує всю інформацію. Як описує Мілтон Тейхман у своїй статті «Література агонії і тріумфу: зустріч з Голокостом»: «людина відчуває трагедію, її охоплює гнів, обурення, співчуття. І часто це спонукає людину зіткнутися з власними цінностями і замислитися над тим, яке значення Голокост має для її власного життя» (Teichman, 1976). Хоча важливо осмислювати факти, емоційний відгук на історію дає більше можливостей пов'язати історичні події з власним життям. Особисті зв'язки можуть дати читачам уроки на все життя, а також підвищити інтерес багатьох з них до історії, оскільки вони розуміють, як вона пов'язана з ними.

Не можемо також оминати переваги включення літератури в розділ про концентраційні табори. Вона допомагає зробити історію більш зрозумілою, вона також допомагає досягти складного завдання – показати суспільству, як історія пов'язана з їхнім життям. Однак, не вся література про концтабори вважається рівноцінною. Якщо обирати неякісні тексти, освітня цінність, а також емоційний досвід знижується. Коли це відбувається, читачі насправді отримують більше користі від того, що дізнаються лише трохи про концтабори, тому дуже важливо бути обізнаним з обґрунтованими рекомендаціями щодо вибору відповідної літератури, яка супроводжує розділ про концентраційні табори.

Не завжди концтабірна література може бути доступною для прочитання, тому саме «добре написані літературні твори можуть залучити читачів таким чином, як традиційна історія» (Totten, 1997, p. 71). Найважливішим критерієм вибору такої літератури є визначення історичної достовірності тексту. Якщо опрацьовувати історично недостовірну літературу під час вивчення історичних подій часу концентраційних таборів, їхній погляд на історію спотворюється. Це впливає не тільки на розуміння подій, а й на їхню емоційну реакцію та особистий зв'язок.

Незважаючи на важливість історичної достовірності, дехто може зосередитися на сюжеті роману і не усвідомлювати, що деякі деталі можуть бути неточними. Щоб уникнути історичної неточності, потрібно враховувати чотири фактори: дилеми, досвід, почуття та

мову (Totten, 1997, p. 141). Якщо літературний твір точно відображає ці чотири фактори, його можна вважати добре написаним і корисним з академічної точки зору.

Література про концтабори також повинна підтримувати емоційні реакції та особисті роздуми читачів. Зосереджуючись на одній конкретній історії, добре написаний літературний твір може включати конкретні дії, реакції та емоційні відповіді персонажів, створюючи привабливість персонажів та яскравий сюжет. Коли літературний твір персоналізує історичні події, виникає «...емпатія, співчуття, залучення та ідентифікація з жертвами та тими, хто вижив» (Totten, 1997, p. 141). Такі емоційні реакції також призводять до особистих роздумів, змушуючи їх аналізувати власне життя і світ. Під час рефлексії читачі можуть визнати особисті та соціальні упередження і різні порушення громадянських прав та прав людини. Поєднання емоцій та роздумів допомагає підвищити рівень усвідомлення самого себе та свого суспільства, але єдиний шанс підвищити цю обізнаність через літературу про концтабори – це вибір добре написаного твору.

Вивчаючи літературу концентраційних таборів як літературний здобуток, важливо визнати, що певні фізичні, емоційні та ментальні аспекти Голокосту призвели до створення декількох творів, які за словами Джеймса Янга, наклали відбиток на первинні літературні здобутки з очікуванням, на відміну від іншої історично заснованої літератури: «Буквально донести документальні свідчення конкретних подій, щоб вона не виступала за знищення чи просто вказувала на нього, але щоб вона була сприйнята як свідчення подій, які вона втілює» (Young, 1987, p. 403).

Перші реакції жертв Голокосту є унікальними в тому сенсі, що життя у таборах смерті було поза межами цього світу, і письменники не знали мови, якою можна було б описати глибину їхніх страждань. Ця унікальна трагедія породила часто скупий, урізаний мовний стиль, що віддзеркалює глибоку фізичну, ментальну та емоційну палітру їхнього стану. Таким чином, література про Голокост передбачає постійну пелену попелу, яка багато разів накриває вічні теми Голокосту. Для того, щоб помістити літературу концтаборів в контекст, важливо оцінити ключові визначальні риси тих, хто пережив Голокост. Давид Руссе, французький не єврей, який пережив Аушвіц, ввів термін "l'Univers concentrationnaire". Це назва його мемуарів (Editions du Pavois, 1946). Ця книга стала одним з перших свідчень про життя в нацистських концтаборах.

Євреї, які вижили, несли спільний психологічний тягар протягом усього свого життя після визволення. Всі вони несли глибоке горе від втрати своїх близьких та рідних їм людей та знищення цілих громад і культурного способу життя. Вони пережили посттравматичний стрес і «провину того, хто вижив», а також найглибший сором за те, що сталося з ними та єврейським народом. Ті, хто вирішив писати, як, наприклад, італійський поет та єврей Прімо Леві, («Вживання в Аушвіці»), можливо, відповіли на заклик глибоко вкоріненої єврейської літературної традиції свідчити про трагедію як «кістяка табору» (Levi Primo, 2007, p. 90), щоб переступити через неї. Кожен по-своєму ставив питання про Голокост «Чому?» – не знаходячи на нього відповіді. Наприклад, лауреат Нобелівської премії, письменниця, яка пережила Голокост, Неллі Сакс описала архетип людини, що страждає, як безмовну:

«Твій голос став глухим,
від того, що ти занадто часто питав чому.
Твій голос приєднався до черв'яків і риб»
(Sachs, 1967, p. 63)

Першою визначальною рисою цього літературного жанру є те, що він охоплює наполегливі зусилля жертв Голокосту, спрямовані на те, щоб дати свідчення. Жертви намагалися показати не лише свої безмірні страждання, колективну травму, безпрецедентне спотворення людяності під час самого Голокосту, а й замах нацистів на саму душу єврейської істоти. Нацисти хотіли вбити і знищити не тільки тіло, але й дух. За словами професора Алвіна Розенфельда, «епоха пізнається не тільки за книгами, які вона створює, але й за тими, які вона намагається зберегти і передати наступним поколінням» (Rosenfeld, 1980, p. 11).

Ще однією визначальною рисою концтабірної літератури є тиск, який вона чинить на психіку читача. Ця література вимагає від людини етичної реакції, щоб стати відповідальною за дії людства і не вважати, що ці дії є відповідальністю інших. Так описує відповідальність науковець Девід Паттерсон у своїй книзі про єврейського філософа Емілія Факенгайма:

«Вбивство євреїв в Аушвіці, тіла і душі, було вбивством єврейської особливості та універсальності. Це було вбивство особливої, конкретної людської істоти і загального принципу людської відповідальності» (Patterson, 2008, p. 148).

Концтабірна література була зосереджена навколо суперечливого питання про те, чи слід записувати або навіть переказувати історії про

Голокост. Багато письменників, наприклад, найвідоміший з тих, хто пережив Голокост, Елі Візель, єврейський письменник, філософ, гуманіст і лауреат Нобелівської премії миру 1986 року, часто висловлювався про неможливість говорити про Голокост (Wiesel, 2004). Масштаби звірства були такими, що була втрачена базова довіра до нормальних правил людської взаємодії та комунікації. Це означало, що впевненість у тому, що слова означають те, що вони говорять, була повністю підірвана. Пишучи про події того часу, Елі Візель разом з американською письменницею та істориком Люсі Давидович висловлювались так:

«Якими словами? Це теж стало труднощами, які довелося подолати письменнику. Мова була зіпсована до такої міри, що її потрібно було вигадувати заново і очищати» (Wiesel and Dawidowicz, 1990, p. 8).

Необхідно також відзначити, що важливість літератури про концентраційні табори не перестала зростати зі смертю тих, хто пережив ці страшні події. Навпаки, діти тих, хто пережив, постраждали від отриманої травми, які самі стали письменниками, а також їхні наступні покоління продовжують робити свій внесок у розширення і поглиблення літератури про ті події. Вони «пам'ятають про невідоме», щоб допомогти іншим ніколи не забути Голокост. Як зазначає єврейський дослідник Алан Бергер, який багато пише про тягар пам'яті та передачу пам'яті від покоління до покоління:

«Це питання є центральним для виразно єврейського імперативу передачі традиції з покоління в покоління (l'dor ve-dor)... Воно

визначає два імперативи: по-перше, передати або передати спадщину, в даному випадку між поколіннями травму, яка виходить за межі покоління і хронологічних меж і вимагає свідчення; по-друге, забезпечити існування ще одного покоління – дітей, які будуть отримувати і передавати свідчення» (Berger and Milbauer, 2013, p. 67).

Зосереджуючись на визначальних рисах літератури про Голокост вони можуть бути пов'язані з різними лінгвістичними характеристиками, це дозволяє виділити ключові елементи, які важливі для інтерпретації літератури про Голокост як цінну пам'ятку. Літературні знахідки Голокосту, розглянуті в різних літературних жанрах, виявляються по-різному – як це можна показати на прикладі порівняння щоденника, мемуарів, оповідання, поезії та роману.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підводячи підсумки можна зазначити, що в цій статті ми змогли розглянути концтабірну літературу Голокосту, як досить важливу частину такої літератури. Також було виявлено ключові проблеми, такі як нездатність охопити всю повноту Голокосту та боротьба за слова, з якими автори, що пережили такі події, дійсно зіткнулися як з унікальними викликами у своїх зусиллях представити літературу концтабірних таборів через твори. Критична грамотність починає проникати в освітню практику, пов'язану з вивченням літератури. При розгляді ключових особливостей, проблем концтабірної літератури як артефакту з точки зору виділяється унікальність такої літератури як самостійного жанру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Berger A. The Burden of Inheritance *Milbauer*. 2013. P. 64–85. URL: <https://www.jstor.org/stable/10.5703/shofar.31.3.64>
2. Friedlander S. Trauma, Transference and “Working through” in Writing the History of the “Shoah”. *History and Memory*. 1992. P. 39–59.
3. Primo P. Survival in Auschwitz. *BN Publishing*. 2007.
4. Patterson D. Emil L. Fackenheim: A Jewish Philosopher's Response to the Holocaust. *Syracuse University Press*. 2008.
5. Rosenfeld A. A Double Dying: Reflections on Holocaust Literature. *Indiana University Press*. 1980.
6. Sachs N. O the Chimneys: Selected Poems. *Farrar Straus Giroux*. 1967.
7. Teichman M. Literature of Agony and Triumph: An Encounter with the Holocaust. 1976. P. 613–618.
8. Totten S. A Note: Why Teach About the Holocaust? *Canadian Social Studies*. 1997. № 31. P. 176–177.
9. Szalamow W. Nowa proza. Zapiski z lat siedemdziesiątych [Нотатки з 1970-х років]. *Nowyj mir*. 1989. № 12. P. 206.
10. Wiesel E. Dimensions of the Holocaust. *Northwestern University Press*. 1990.
11. Wiesel E. Elie Wiesel Interview. 2004. URL: www.nobelprize.org/prizes/peace/1986/wiesel/interview/.
12. Young J. Interpreting Literary Testimony: A Preface to Rereading Holocaust Diaries and Memoirs. *New Literary History*. 1987. URL: <https://www.jstor.org/stable/468737>.

REFERENCES

1. Berger, A. (2013). The Burden of Inheritance *Milbauer*. URL: <https://www.jstor.org/stable/10.5703/shofar.31.3.64>
2. Friedlander, S. (1992). Trauma, Transference and “Working through” in Writing the History of the “Shoah”. *History and Memory*. P. 39–59.
3. Primo, P. (2007). Survival in Auschwitz. *BN Publishing*.
4. Patterson, D., Emil, L. (2008). Fackenheim: A Jewish Philosopher’s Response to the Holocaust. *Syracuse University Press*.
5. Rosenfeld, A. (1980). A Double Dying: Reflections on Holocaust Literature. *Indiana University Press*.
6. Sachs, N. (1967). O the Chimneys: Selected Poems. *Farrar Straus Giroux*.
7. Teichman, M. (1976). Literature of Agony and Triumph: An Encounter with the Holocaust.
8. Totten, S. (1997). A Note: Why Teach About the Holocaust? *Canadian Social Studies*. № 31.
9. Szalamow, W. (1989). Nowa proza. Zapiski z lat siedemdziesiątych. *Nowyj mir*. № 12. P. 206.
10. Wiesel, E. (1990). Dimensions of the Holocaust. *Northwestern University Press*.
11. Wiesel, E. (2004). Elie Wiesel Interview. URL: www.nobelprize.org/prizes/peace/1986/wiesel/interview/.
12. Young, J. (1987). Interpreting Literary Testimony: A Preface to Rereading Holocaust Diaries and Memoirs. *New Literary History*. URL: <https://www.jstor.org/stable/468737>.

THE GENRE OF CONCENTRATION CAMP LITERATURE AND THE HOLOCAUST

Ishchenko Natalia Anatoliivna

*Doctor of Philological Sciences, Professor,
Professor at the Department of Foreign Philology
V. I. Vernadsky Taurida National University
33, John McCain Str., Kyiv, Ukraine*

Orlova Anastasia Volodymyrivna

*Student at the Department of Foreign Philology
V. I. Vernadsky Taurida National University
33, John McCain Str., Kyiv, Ukraine*

The article is devoted to the genre of concentration camp literature and the role of the Holocaust in it. The role of such literature as a useful method of revealing the testimonies and experiences of Holocaust survivors is shown. Thus, this topic has acquired a certain status in literature. Today there are a huge number of different texts that cover the Holocaust in many ways, covering almost all literary genres. The article analyzes concentration camp literature as a genre. In particular, the role of the Holocaust as an event that became the basis for the creation of the genre of concentration camp literature is analyzed. In literary criticism, this genre is often applied to literature that deals with the topic of German Nazi camps, in particular concentration and death camps, and refers to the events of the Holocaust. Such texts are outstanding and unique in the way they treat the Holocaust, how they reached human hearts and minds, and how others began to further explore the events of those horrific times after their publication. The article determines that in order to truly present concentration camp literature as a literary monument, it is also important to evaluate the defining features of those who survived the terrible events of the Holocaust. Many of them tried to use the art of writing to overcome all the horrors they saw, and most of all, what they had to endure physically and psychologically in the concentration and death camps, or Jewish ghettos, and what they suffered and continue to suffer from to this day. It is investigated that on the example of the work of some representatives of this genre we can consider that such literature is historical material. The author explores the uniqueness of concentration camp literature as an independent genre.

Key words: concentration camp, literature, genre, Holocaust, history, camps.